

การศึกษาสมรรถนะการปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
A study of counseling competencies for teacher counselors under Office of the Basic
Education Commission (OBEC)

Received: Apr 20, 2024

Revised: June 6, 2024

Accepted: June 13, 2024

^{1*}สุทธิมาศ อภิรักษ์วนิชย์ ²เพ็ญนภา กุลนภาดล ³ดลดาว วงศ์ธีระธรรม
^{1*}Suttimas Aphirukvanich ²Pennapha Koolnaphadol ³Doldao Wongteeratorn

^{1*3}สาขาจิตวิทยาการปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
^{1*3}Counseling Psychology Faculty of Education Burapha University

*Corresponding author, E-mail: sutimas2521@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถนะการปรึกษาของครูที่ปรึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) จำนวนทั้งสิ้น 420 คน จากการสุ่มพื้นที่ทั้ง 6 ภูมิภาค ได้จำนวน 12 จังหวัด จังหวัดละ 35 คน โดยแบ่งเป็นครูที่ปรึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 5 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 10 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 20 คน ใช้แบบวัดสมรรถนะการปรึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ .891 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัยในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และคะแนนมาตรฐาน (T-Score)

ผลการวิจัยพบว่า โดยส่วนใหญ่ครูที่ปรึกษามีสมรรถนะการปรึกษา อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 68.80, T-Score = 40-59) รองลงมา มีสมรรถนะการปรึกษาระดับมาก (ร้อยละ 24.00, T-Score = 60 ขึ้นไป) และสมรรถนะการปรึกษาระดับน้อย (ร้อยละ 7.20, T-Score = ต่ำกว่า 40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่ปรึกษามีสมรรถนะการปรึกษา (Counseling competency) ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 68.80) ทั้งในด้านเจตคติในการให้การปรึกษา (Counseling attitude) (ร้อยละ 72.40) ด้านความรู้ในการให้การปรึกษา (Counseling knowledge) (ร้อยละ 72.60) และด้านทักษะในการให้การปรึกษา (Counseling skills) (ร้อยละ 77.60)

คำสำคัญ: สมรรถนะการปรึกษา ครูที่ปรึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

This research aims to study the counseling competence of advisory teachers under the Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education. The sample was obtained through multistage random sampling, totaling 420 individuals. The sampling covered 12 provinces from 6 regions, with 35 individuals per province. The sample included 5 advisory teachers from small schools, 10 from medium-sized schools, and 20 from large schools. Data was collected using a counseling competence assessment developed by the researcher, with a Cronbach's alpha coefficient of .891. Data analysis was performed using statistical software, and the statistics used in the research included percentage, mean, standard deviation, and T-Score.

The research findings revealed that most advisory teachers have counseling competency at a moderate level (68.80%, T-Score = 40-59). Following this, 24.00% have a high level of counseling competency (T-Score = 60 and above), and 7.20% have a low level of counseling competency (T-Score = below 40). When considering each aspect, it was found that the majority of advisory teachers have a moderate level of counseling competency (68.80%) in all areas: counseling attitude (72.40%), counseling knowledge (72.60%), and counseling skills (77.60%).

Keywords: Counseling competency, counselor teacher, office of the basic education commission

บทนำ

ปัจจุบันครูที่ทำหน้าที่เป็นครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียน มีบทบาทสำคัญในการดูแลช่วยเหลือส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนเป็นที่พึงพอใจ ให้การปรึกษา ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นมีทักษะชีวิต และทักษะทางสังคมได้อย่างเหมาะสม บทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษานั้น เปรียบเสมือนพ่อแม่คนที่ 2 ซึ่งต้องให้ความรัก ความอบอุ่น เป็นที่ปรึกษาและเป็นผู้ให้กำลังใจแก่นักเรียน เพื่อให้เป็นคนดี เป็นคนเก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น ครูที่ปรึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีความรู้ในเรื่องของการให้การปรึกษา เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือโดยใช้สัมพันธภาพระหว่างครูที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ให้การปรึกษากับนักเรียน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการเข้าใจ ยอมรับปัญหา ตลอดจนจนสามารถแก้ไขปัญห พัฒนาศักยภาพของนักเรียนมีทักษะและความสามารถในการตัดสินใจ และดำเนินชีวิตได้ด้วยวิธีการพึ่งพาตนเองในทางที่ถูกต้องเหมาะสม

การพัฒนาครูที่ปรึกษา จึงเป็นทางเลือกที่สำคัญอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับการพัฒนาผู้เรียน ครูที่ปรึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ในเรื่องของการให้การปรึกษา เช่น ทักษะเทคนิคการให้การปรึกษา รวมทั้งคุณลักษณะส่วนบุคคลที่มีความอดทน อดกลั้น มีจิตใจเสียสละ ปราศจากดีต่อผู้เรียนซึ่งเป็นวัยรุ่นที่ธรรมชาติอารมณ์ยังไม่มั่นคง ครูที่ปรึกษาจึงต้องมีความเป็นกัลยาณมิตร มีใจอยากช่วยเหลือผู้เรียน รวมถึงการใช้เครื่องมือแบบประเมินต่าง ๆ เพื่อประเมินปัญหา และแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและมีความเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละบุคคล ซึ่งการบริการการปรึกษาเชิงจิตวิทยา เป็นภารกิจบริการทางการศึกษาที่สำคัญของสถานศึกษาที่จัดให้ผู้เรียนทุกคน รวมทั้งผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถพัฒนาตนให้เจริญเติบโตสมวัย สามารถพัฒนาการเรียนรู้ในระบบการศึกษาจนบรรลุความสำเร็จ ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะพื้นฐานการงานอาชีพ วางแผนชีวิตและอาชีพของตนได้ตามศักยภาพและปัจจัยพื้นฐานชีวิตของผู้เรียนในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบันและอนาคต ดังที่ เรียม ศรีทอง (2559) กล่าวว่า ภารกิจบริการการปรึกษาเชิงจิตวิทยาในสถานศึกษา ต้องเอื้ออำนวยให้นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ต้องอาศัยบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษาที่มีเจตคติที่ดีต่อการให้บริการ มีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาการแนะแนว หลักการให้บริการ ขอบข่าย การให้บริการและสามารถจัดกระบวนการให้บริการของสถานศึกษาอย่างถูกต้องตามศาสตร์และศิลป์ของจิตวิทยาแห่งการช่วยเหลือด้านการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ภายใต้การอำนวยการของผู้บริหารสถานศึกษาตามนโยบายสถานศึกษา และจากการศึกษาผลการวิจัยของ ยุพาวดี เกริกกุลธร (2561) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาสมรรถนะครูที่ปรึกษาตามแนวคิดการมีสติและการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานได้ข้อสรุปเกี่ยวกับสภาพปัญหาการทำหน้าที่ครูที่ปรึกษา พบว่า โรงเรียนไม่มีครูที่รับหน้าที่ครูที่ปรึกษาโดยตรง หรือขาดครูที่มีวุฒิทางการด้านแนะแนวทำให้ขาดความรู้ ความสามารถในการให้การปรึกษาผู้เรียน ซึ่งครูที่ปรึกษาส่วนใหญ่

ไม่ได้รับการฝึกอบรมพัฒนา เพื่อพัฒนาสมรรถนะการให้คำปรึกษา ทำให้การช่วยเหลือผู้เรียนยังขาดประสิทธิภาพ ครูที่ปรึกษาควรมีความรู้ความสามารถและปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของครูที่ปรึกษา ได้เรียนรู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่แท้จริงของการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา อีกทั้งยังเป็นการสร้างเสริมและพัฒนาแรงจูงใจของการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาให้เกิดขึ้นภายใน พัฒนาความสมดุลระหว่างแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอก ครูที่ปรึกษาจึงเป็นกลุ่มที่ควรได้รับการพัฒนาสมรรถนะการปรึกษามากที่สุด

สมรรถนะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นโดยประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ รวมทั้งพฤติกรรมการทำงานในสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดของ Bryant and Poustie (2001) ที่ได้เสนอองค์ประกอบของสมรรถนะไว้ 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ (knowledge) เป็นสิ่งที่บุคคลรู้และเข้าใจ เป็นความรู้ด้านวิชาการ 2) ด้านทักษะ (skills) เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งช่วยทำให้บุคคลนำความรู้นั้นไปใช้ได้ และ 3) ด้านเจตคติและค่านิยมที่เหมาะสม (Appropriate attitude and value) เป็นสิ่งที่บุคคลแสดงออกมา เป็นคุณลักษณะด้านพฤติกรรมซึ่งมีผลกระทบต่อการใช้ความรู้และทักษะของบุคคลนั้น เป็นองค์ประกอบที่ทำให้คนมีความอดทนหรือเกิดความท้อถอยต่อการปฏิบัติงานเป็นสิ่งที่พัฒนาได้โดยผ่านการฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญญา กุลนภาดล (2557) ได้พัฒนาสมรรถนะการให้การปรึกษาวัยรุ่นของอาจารย์ที่ปรึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชลบุรี เมืองค์ประกอบ 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะ และ 3) ด้านเจตคติ โดยใช้หลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะการให้การปรึกษาวัยรุ่นของอาจารย์ที่ปรึกษา พบว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสามารถเพิ่มสมรรถนะการให้การปรึกษาวัยรุ่นให้กับอาจารย์ที่ปรึกษาได้

จากเหตุผลและความจำเป็นที่ได้กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจดำเนินการศึกษาระดับสมรรถนะการปรึกษาของครูที่ปรึกษา โดยใช้แบบวัดสมรรถนะการปรึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และเพื่อให้การสรุปผลระดับของสมรรถนะการปรึกษาของครูที่ปรึกษาสามารถอ้างอิงไปยังกลุ่มประชากรได้และมีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน และเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาครูที่ปรึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสมรรถนะการปรึกษาของครูที่ปรึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สมมติฐานของการวิจัย

ครูที่ปรึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีระดับสมรรถนะการปรึกษาในระดับปานกลาง

นิยามศัพท์เฉพาะ

สมรรถนะการปรึกษา (Counseling competency) หมายถึง ความสามารถของครูที่ปรึกษาในการให้การช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าใจปัญหา เข้าใจตนเอง และหาแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งยังช่วยให้นักเรียนค้นพบและใช้ศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ นำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองในทางที่ดีขึ้น ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ เจตคติ ความรู้ และทักษะในการให้การปรึกษา

1. ด้านเจตคติในการให้การปรึกษา (Counseling attitude) หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม การรับรู้ ความรู้สึก ตลอดจนบรรทัดฐานของตน มุมมองของครูที่ปรึกษาต่อสิ่งๆ หนึ่ง ตามแนวความคิดและความเชื่อ ซึ่งส่งผลต่อการกระทำ คำพูด และพฤติกรรมที่แสดงออกมาในการให้การปรึกษา

2. ด้านความรู้ในการให้การปรึกษา (Counseling knowledge) หมายถึง การที่ครูที่ปรึกษาสามารถอธิบาย เข้าใจ ระบุ เปรียบเทียบ วิเคราะห์และสังเคราะห์ในหลักการ แนวคิด องค์ความรู้ เทคนิค กระบวนการ จริยธรรมและ วิชาชีพในการให้การปรึกษา

3. ด้านทักษะในการให้การปรึกษา (Counseling skills) หมายถึง ความเชี่ยวชาญในการให้การปรึกษาที่ครู ที่ปรึกษาจำเป็นต้องมี ประกอบด้วย ทักษะการฟัง ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับ ทักษะการ ชี้แนะ ทักษะการทวนความ ทักษะการสะท้อนความรู้สึก ทักษะการสรุป ทักษะความจริงใจ ทักษะการเข้าใจเรื่องราว และความรู้สึก ทักษะการเจียมและทักษะการฟัง

ครูที่ปรึกษา หมายถึง ครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2566 และสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย

แบบวัดสมรรถนะการปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาระดับของสมรรถนะ การปรึกษาของครูที่ปรึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) จำนวน 30 ข้อ โดยวัด สมรรถนะทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย เจตคติ ความรู้ และทักษะในการให้การปรึกษา

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาสมรรถนะการปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา จึงศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับสมรรถนะการปรึกษาของครูที่ให้การปรึกษา

สมรรถนะการให้คำปรึกษาที่พัฒนาโดย Sue et al. (1992) ได้รับการรับรองโดยสมาคมการให้การปรึกษา และพัฒนาความหลากหลายทางวัฒนธรรม (The association for multicultural counseling and development: AMCD) ซึ่งสมาคมได้อธิบายว่า สมรรถนะในการให้การปรึกษาเป็นสมรรถนะที่บ่งบอกถึง ความรู้ ทักษะและทัศนคติ ใน 3 ด้าน ได้แก่

1. สมรรถนะในการรับรู้เกี่ยวกับมุมมองของผู้รับการปรึกษา
2. การตระหนักถึงคุณค่าและวัฒนธรรมของผู้รับการปรึกษา
3. การใช้กลยุทธ์การปรึกษาที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมได้

ปัจจัยสำคัญของการมีสมรรถนะการปรึกษา มาจากความแตกต่างระหว่างบุคคลและการให้ความ ร่วมมือของผู้รับการปรึกษาดังนี้ เป็นส่วนที่จะนำมาใช้ร่วมกับการปรึกษาความร่วมมือของผู้รับการปรึกษาจะเกิด ประโยชน์อย่างยิ่ง ในส่วนของผู้ให้การปรึกษา ควรมีความรู้ ทัศนคติที่ดีหรือชุดของทักษะมีหลักฐานการปรึกษา ที่ปรากฏชัดเจน และจะต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงความยืดหยุ่นในการนำโปรแกรม การปรึกษามาใช้ และผู้ให้ การปรึกษาควรได้รับการประเมินสมรรถนะอย่างต่อเนื่อง

สมรรถนะ ประกอบด้วย ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติที่จะทำให้บุคคลนั้น ๆ แสดงออกมา เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การปฏิบัติงานบรรลุผล สำเร็จตามวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ และพันธกิจที่องค์กรกำหนด

การวัดสมรรถนะ เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ทราบถึงระดับสมรรถนะ เมื่อเทียบกับ ระดับมาตรฐาน เพื่อรวบรวมหลักฐานของสมรรถนะ การประเมินเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน หรือให้เป็นไปตาม เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับครูที่ปรึกษา

ครูที่ปรึกษาเป็นบุคคลที่ได้รับมอบหมายและแต่งตั้งจากผู้บริหารให้ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลนักเรียนใน ด้านการเรียน ด้านส่วนตัว ด้านสังคม ตลอดจนให้ความช่วยเหลือเมื่อนักเรียนนักเรียนพบปัญหาและอุปสรรค ที่อาจจะเป็นสาเหตุทำให้ไม่ประสบความสำเร็จด้านการศึกษา ด้านการปรับตัวในการดำรงชีวิตในสถาบันการศึกษาและด้านอื่น ๆ

ครูที่ปรึกษามีบทบาทสำคัญมากในการช่วยให้นักเรียนพัฒนาตนเอง ด้วยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ส่งเสริมการเรียนรู้ส่งเสริมพัฒนาการให้เกิดครบทุกด้าน ให้คำแนะนำ ปรึกษาในการเรียนและการดำเนินชีวิต บทบาทของครูที่ปรึกษาที่ชัดเจน จะทำให้ครูที่ปรึกษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลนักเรียนรายบุคคล จัดทำข้อมูลเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน
2. คัดกรองนักเรียนจำแนกตามกลุ่มนักเรียนปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา
3. ดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม
4. จัดโครงการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะทางสังคมและเหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย
5. ติดตามผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

6. ประสานกับผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือในการจัดกิจกรรม ส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาของผู้เรียน

ครูที่ปรึกษาสามารถให้การปรึกษานักเรียนในทุก ๆ ด้าน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีขอบเขตการให้การปรึกษา ดังนี้

1. การให้การปรึกษาด้านวิชาการ หมายถึง กระบวนการให้การปรึกษาแนะนำช่วยเหลือด้านวิชาการ การชี้แจงหลักสูตร การลงทะเบียน การวางแผนการเรียน การวัดผล การเพิ่มเติมรายวิชา การฟื้นฟูสภาพ การโอนย้ายแผนกวิชา การติดตามผลการเรียน การแนะนำ การเรียน การศึกษาต่อ

2. การให้การปรึกษาด้านส่วนตัวและสังคม หมายถึง กระบวนการให้คำแนะนำเกี่ยวกับปัญหา ด้านสุขภาพ การเงิน ความประพฤติ การปรับตัว ปัญหาส่วนตัว ปัญหาสังคม

3. การให้การปรึกษาด้านอาชีพ หมายถึง กระบวนการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการบริการข่าวสาร ด้านอาชีพ ให้นักเรียนเข้าใจและรู้จักตนเองเกี่ยวกับความสนใจความถนัด ความสามารถ ทักษะ และความต้องการของตนเอง ทักษะในการสมัครงานและความพึงพอใจในอาชีพ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อศึกษาสมรรถนะการปรึกษาของครูที่ปรึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ครูที่ปรึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 350,034 คน (สำนักรายนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2566) กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูที่ปรึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวง ศึกษาธิการ รวมทั้งสิ้น จำนวน 420 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากสูตรของทาโร ยามานะ (Yamane, 1973) โดยผู้วิจัยแบ่งประชากรทั้งหมดตามภูมิภาค ออกเป็น 6 ภาค รวมทั้งสิ้น 420 คน โดยใช้เกณฑ์ทางภูมิศาสตร์ ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ดำเนินการสุ่มจังหวัด โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

ด้วยวิธีจับสลากจากทั้งหมด 6 ภาค ได้จำนวนทั้งสิ้น 12 จังหวัด จากนั้นผู้วิจัยแบ่งสัดส่วนตามจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างของแต่ละจังหวัด โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling) ได้ผลการแบ่งสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง จังหวัดละ 35 คน ประกอบด้วย ครูที่ปรึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดละ 5 คน โรงเรียนขนาดกลาง จังหวัดละ 10 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่ จังหวัดละ 20 คน

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion criteria) เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจุบันเป็นครูที่ปรึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2566

2. สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria) เป็นตัวอย่างการวิจัย ดังนี้

1. ปฏิเสธหรือถอนตัวในการทำวิจัยระยะที่ 1

2. ไม่ได้ตอบแบบวัดสมรรถนะการปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาทาง Google form

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

สมรรถนะการปรึกษาของครูที่ปรึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ใน 3 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านเจตคติในการให้การปรึกษา

2. ด้านความรู้ในการให้การปรึกษา

3. ด้านทักษะในการให้การปรึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดสมรรถนะการปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบวัด ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สูงสุด ระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่เป็นครูที่ปรึกษา ประสบการณ์ในการให้การปรึกษา และการอบรมพัฒนาเกี่ยวกับการให้การปรึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบเติมข้อความ ตอนที่ 2 สมรรถนะการให้การปรึกษา เป็นการประเมินระดับความคิด ความรู้สึก การกระทำ การให้การปรึกษา จำนวน 30 ข้อ โดยผู้วิจัยได้พัฒนาตามกรอบแนวคิดองค์ประกอบ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่

ด้านที่ 1 เจตคติในการให้การปรึกษา จำนวน 10 ข้อ

ด้านที่ 2 ความรู้ในการให้การปรึกษา จำนวน 10 ข้อ

ด้านที่ 3 ทักษะในการให้การปรึกษา จำนวน 10 ข้อ

แบบวัดสมรรถนะการให้การปรึกษาของครูที่ปรึกษา เป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ

ผู้วิจัยกำหนดลักษณะของข้อความไว้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ข้อความทางบวก จำนวน 24 ข้อ

2. ข้อความทางลบ จำนวน 6 ข้อ

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบวัดสมรรถนะการปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษา โดยมีการหาคุนภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการ และความจำเป็นของสมรรถนะการปรัษาของครูที่ปรัษา สรุปลสารและกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวกับสมรรถนะการปรัษาของครูที่ปรัษาจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบวัดสมรรถนะการปรัษาสำหรับครูที่ปรัษาตามนิยาม ศัพท์เฉพาะจากการสังเคราะห์องค์ประกอบ และให้อาจารย์ที่ปรัษาพิจารณาความเหมาะสม

2. ผู้วิจัยนำแบบวัดสมรรถนะการปรัษาสำหรับครูที่ปรัษาที่สร้างเสร็จแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านเป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะในแต่ละด้าน เป็นรายข้อ เพื่อให้คะแนนความตรงตามเนื้อหาของแบบวัดที่สร้างขึ้น แล้วนำคะแนนที่ได้จากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item objective congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเจตคติในการให้การปรัษา ด้านความรู้ในการให้การปรัษา และด้านทักษะในการให้การปรัษา ด้านละ 12 ข้อ รวมจำนวน 36 ข้อ ผู้วิจัยพิจารณาข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า .50 จึงตัดข้อคำถามออกจนเหลือ 30 ข้อ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบวัดสมรรถนะการปรัษาสำหรับครูที่ปรัษาตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3. ผู้วิจัยนำแบบวัดสมรรถนะการปรัษาสำหรับครูที่ปรัษาที่ปรับปรุงแก้ไขเสร็จสิ้น ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูที่ปรัษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทาง Google form จำนวน 30 คน นำผลมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item discrimination) โดยพิจารณาตัดเลือกข้อคำถาม ซึ่งควรมีค่ามากกว่า .20 ขึ้นไป พบว่าข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.088-0.780 ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ปรับข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกน้อยกว่า .20 ให้ตรงกับนิยามศัพท์เฉพาะมากขึ้น แล้วผู้วิจัยวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .891

4. ผู้วิจัยนำแบบวัดมาปรับปรุงแก้ไข และจัดทำเป็นแบบวัดสมรรถนะการปรัษาสำหรับครูที่ปรัษาเพื่อเตรียมเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูที่ปรัษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อวิเคราะห์ค่าสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น
2. วิเคราะห์ความตรงตามเนื้อหา โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง (Item-objective congruence: IOC) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ
3. วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นแบบความสอดคล้องภายในโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)
4. สร้างเกณฑ์มาตรฐาน (Norms) โดยใช้ค่าคะแนนมาตรฐาน (T-Score) เพื่อได้เกณฑ์การแปลความหมายของสมรรถนะการปรัษาของครูที่ปรัษา
5. กำหนดระดับสมรรถนะการให้การปรัษา โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 ผลการสำรวจข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (N=420)

ข้อมูล	ครูที่ปรึกษา (คน)	ร้อยละ	
ภูมิภาค			
ภาคกลาง	นนทบุรี สระบุรี	35 35	8.33 8.33
ภาคเหนือ	อุตรดิตถ์ พิษณุโลก	35 35	8.33 8.33
ภาคตะวันตก	กาญจนบุรี	35	8.33
ภาคตะวันออก	ราชบุรี ฉะเชิงเทรา	35 35	8.33 8.33
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	จันทบุรี นครราชสีมา	35 35	8.33 8.33
ภาคใต้	ศรีสะเกษ นราธิวาส ยะลา	35 35 35	8.33 8.33 8.33
เพศ			
ชาย		134	31.90
หญิง		286	68.10
อายุ			
น้อยกว่า 30 ปี		58	13.81
30-39 ปี		159	37.86
40-49 ปี		128	30.48
50 ปีขึ้นไป		75	17.86
วุฒิการศึกษาสูงสุด			
ปริญญาตรี		357	85.00
ปริญญาโท		54	12.86
ปริญญาเอก		9	2.14
ระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่เป็นครูที่ปรึกษา			
น้อยกว่า 5 ปี		54	12.86
5-9 ปี		178	42.38
10-14 ปี		164	39.05
15 ปีขึ้นไป		24	5.71
เคยให้การปรึกษาผู้เรียน			
เคย			
1-2 ครั้ง/สัปดาห์		162	38.57
3-4 ครั้ง/สัปดาห์		135	32.14
5-6 ครั้ง/สัปดาห์		46	10.95
มากกว่า 6 ครั้ง/สัปดาห์		2	0.48
ไม่เคย		75	17.86
การอบรมเกี่ยวกับการให้การปรึกษา			
เคย		253	60.24
ไม่เคย		167	39.76

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 420 คน ซึ่งอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ใน 12 จังหวัด จังหวัดละ 35 คน (ร้อยละ 8.33) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 286 คน (ร้อยละ 68.10) อายุ 30-39 ปี จำนวน 159 คน (ร้อยละ 37.86) มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี จำนวน 357 คน (ร้อยละ 85.00) มีระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่เป็นครูที่ปรึกษา 5-9 ปี จำนวน 178 คน (ร้อยละ 42.38) เคยให้การปรึกษาผู้เรียน 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 162 คน (ร้อยละ 38.57) และเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการให้การปรึกษา จำนวน 253 คน (ร้อยละ 60.24)

2. ผลการศึกษาสมรรถนะการปรึกษาตามเกณฑ์สมรรถนะ

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเกณฑ์ และระดับสมรรถนะการปรึกษาของครูที่ปรึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน (Norms) ของสมรรถนะการปรึกษาโดยใช้ค่า คะแนนมาตรฐาน (T-Score) ดังนี้ ตารางที่ 2 ผลการศึกษาสมรรถนะการปรึกษาตามเกณฑ์สมรรถนะ

เกณฑ์สมรรถนะ การปรึกษา	คะแนนมาตรฐาน (T-Score)	คะแนนดิบ	การแปลความหมาย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สมรรถนะ การปรึกษา โดยรวม (CC)	ตั้งแต่ 60 ขึ้นไป	136-150	มีสมรรถนะการปรึกษามาก	101	24.00
	40-59	118-135	มีสมรรถนะการปรึกษาปานกลาง	289	68.80
	ต่ำกว่า 40	1-117	มีสมรรถนะการปรึกษาน้อย	30	7.20
เจตคติใน การให้การ ปรึกษา (CA)	ตั้งแต่ 60 ขึ้นไป	48-50	มีเจตคติในการให้การปรึกษามาก	69	16.40
	40-59	44-47	มีเจตคติในการให้การปรึกษาปานกลาง	304	72.40
	ต่ำกว่า 40	1-43	มีเจตคติในการให้การปรึกษาน้อย	47	11.20
ความรู้ใน การให้การ ปรึกษา (CK)	ตั้งแต่ 60 ขึ้นไป	44-50	มีความรู้ในการให้การปรึกษามาก	72	17.20
	40-59	39-43	มีความรู้ในการให้การปรึกษาปานกลาง	305	72.60
	ต่ำกว่า 40	1-38	มีความรู้ในการให้การปรึกษาน้อย	43	10.20
ทักษะใน การให้การ ปรึกษา (CS)	ตั้งแต่ 60 ขึ้นไป	47-50	มีทักษะในการให้การปรึกษามาก	78	18.60
	40-59	38-46	มีทักษะในการให้การปรึกษาปานกลาง	326	77.60
	ต่ำกว่า 40	1-37	มีทักษะในการให้การปรึกษาน้อย	16	3.80

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาสมรรถนะตามเกณฑ์ของสมรรถนะการปรึกษาของครูที่ปรึกษา (CC) โดยการนำคะแนนที่เก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 420 คน พบว่า ครูที่ปรึกษาส่วนใหญ่จำนวน 289 คน มีสมรรถนะการปรึกษาปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 68.80 (T-Score = 40-59, คะแนนดิบ = 118-135) รองลงมา 101 คน มีสมรรถนะการปรึกษามาก คิดเป็นร้อยละ 24.00 (T-Score = 60 ขึ้นไป, คะแนนดิบ = 136-150) และ 30 คน มีสมรรถนะการปรึกษาน้อย คิดเป็นร้อยละ 7.20 (T-Score = ต่ำกว่า 40, คะแนนดิบ = 1-117) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่ปรึกษามีสมรรถนะการปรึกษา (CC) ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 68.80) ทั้งในด้านเจตคติในการให้การปรึกษา (CA) (ร้อยละ 72.40) ด้านความรู้ในการให้การปรึกษา (CK) (ร้อยละ 72.60) และด้านทักษะในการให้การปรึกษา (CS) (ร้อยละ 77.60)

บทสรุป

ผลการศึกษาระดับสมรรถนะการปรึกษาของครูที่ปรึกษา พบว่า ครูที่ปรึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยรวมทุกภูมิภาคมีระดับสมรรถนะการปรึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และในรายด้าน พบว่า ครูที่ปรึกษามีด้านเจตคติในการให้การปรึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความรู้ในการให้การปรึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และด้านทักษะในการให้การปรึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งครูที่ปรึกษาจำนวน 167 คน (39.76%) ยังไม่เคยได้รับการฝึกอบรม

เกี่ยวกับเทคนิค ทักษะและกระบวนการให้การปรึกษา ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาสมรรถนะการปรึกษาให้กับครูที่ปรึกษา เพื่อให้ครูที่ปรึกษาเห็นความสำคัญของการให้การปรึกษาผู้เรียน มีความรู้และทักษะในการให้การปรึกษาอย่างถูกต้อง และเป็นไปตามหลักการและทฤษฎีทางจิตวิทยา ทำให้ครูที่ปรึกษาสามารถให้การช่วยเหลือผู้เรียนจนสามารถเข้าใจตนเองและผู้อื่น ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. การทำวิจัยครั้งต่อไป ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพร่วมด้วย เช่น การสนทนากลุ่มการสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกทางพฤติกรรมของครูที่ปรึกษา จะทำให้ได้ผลการวิจัยมาปรับปรุงรูปแบบพัฒนาสมรรถนะการปรึกษาสำหรับครูที่ปรึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. จากผลวิจัยชี้ให้เห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมพัฒนาให้ครูที่ปรึกษามีสมรรถนะในการให้การปรึกษาเกี่ยวกับเทคนิค กระบวนการให้การปรึกษา และนิเทศ ติดตามผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- เพ็ญภา กุลนภาดล. (2557). การพัฒนาสมรรถนะการให้การปรึกษาวิทยุของอาจารย์ที่ปรึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชลบุรี. *การวัดผลการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 20(2), 206-220.
- ยุพาวดี เกริกกุลธร. (2561). การพัฒนาสมรรถนะครูที่ปรึกษาตามแนวคิดการมีสติและการเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน. *สันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 6(4), 1541-1555.
- เรียม ศรีทอง. (2554). การศึกษาและพัฒนาสมรรถภาพการให้บริการแนะแนวของครูที่ปรึกษาสำหรับนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสถานะเสี่ยงในครอบครัวของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพฯ. https://doi.nrct.go.th//ListDoi/listDetail?Resolve_Doi=10.14457/PNRU.res.2011.36
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2566).
- Bryant, J., & Poustie, K. (2001). *Competencies needed by public library staff*. Bertelsmann Foundation.
- Sue, D. W., Arredondo, P., & McDavis, R. J. (1992). Multicultural counseling competencies and standards: A call to the profession. *Journal of multicultural counseling and development*, 20(2), 64-89.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory statistic* (2nd ed.). Harper & Row.
- .....